ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За тісну співпрацю малої антанти.

Львів, 18. травня 1927.

В кліматичній місцевости Яхимові біля Карльсбаду радили на днях представники преси малої антанти, журналісти чехословацькі, югославянські, румунські, а також польські. Цей зїзд відбувся одночасно з конференцією міністрів закордонних справ Чехословаччини, Югославії і Румунії, яка радила в справі якнайтіснішої дальшої співпраці згаданих держав і як найбільшого зближення в ділянці політичній та економічній. Про цю конференцію не видано досі ніякого ширшого звідомлення, зате про зїзд журналістів малої антанти пишеться широко в пресі, тому подаємо дещо з його нарад до відома нашого загалу.

Перш усього слід зазначити, що в усіх державах малої антанти є окремі субвенціоновані державою пресові комітети, яких завданням навязувати й поглиблювати звязки між робітниками пера і взагалі між пресою в згаданих державах. Саме представники цих комітетів складали на зїзді в Яхимові звідомлення зі своєї діяльности в напрямі якнайбільшої солідарности і консолідації пресових робітників малої антанти.

З того, що подано в пресі про цей зїзд, найцікавіша для нас промова голови пресового відділу в чехословацькім міністерстві закордонних справ, директора Гаска, який намітив головні напрямні праці журналістів малої антанти з метою взаїмного пізнання і тісної співпраці для закріплення союзу всіх держав малої антанти. Промова характеристична тим, що в ній сказано не тільки ясно про спільні політичні цілі малої антанти, але й про конечність дальшої розбудови тої спільноти. Коли про конференцію мало-антантських міністрів закордонних справ подано тільки коротко до відома, що учасники її висказуються з повним вдоволенням про спільну виміну думок, яка довела до повної згоди, особливо в справах господарських, що дотичать тих держав, — то зі зїзду журналістів маємо докладне звідомлення і всі промови його учасників, з чого можна виробити собі погляд на ті питання, якими займаються тепер політики малої антанти.

В згаданій промові дир. Гаска підчеркнено передовсім факт, що зїзд журналістів малої антанти радить перший раз на чехословацькій території, бо перші два подібні зїзди відбулися на румунській і югославянській землі. Після того зясовано значіння праці преси для навязання якнайтісніших взаємин між державами малої антанти, які мовляв, документують перед публичною европейською опінією на кожному кроці свою солідарність і свій чисто дефензивний та продуктивний характер. Згадавши про політичні цілі журналістики малої антанти, перейшов Гаск на справи чисто фахової, технічної натури, що дотичать журналістичної праці як такої. В цій части своєї промови говорив він про потребу поліпшення комунікаційних засобів у малоантантських державах, про тісний звязок між журналістами й обопільну виміну інформацій, про вагу особистих звязків, про основні студії відносин і положення у всіх державах на місцях, про потребу стипендій для журналістів з метою поїздки на такі студії до держав малої антанти, що вже переводиться в Чехословаччині, де основано такі стипендії для югославянських, румунських і польських журналістів, які могтимуть студіювати відносини в чсл. республиці на кошт міністерства закордонних справ і пресового комітету, про інші способи взаїмного наближення й пізнання і т. д. Словом — у промові намічено докладний плян тісного співробітництва преси, а з тим і цілого державного життя малої антанти.

З того, що говорено на зїзді малоантантських журналістів і з розмов з міністрами закордонних справ малої антанти, які появилися після закінчення їх конференції у пресі, виходило би, що провідні політики Чехословаччини, Югославії і Румунії взялися знову до віднови тісного союзу малої антанти, захитаного в останнім часі непорозуміннями між Югославією і Румунією, в чому добачувано загально руку фашистівської Італії, яка з уваги на свою політику на Балкані і свої посягання в Альбанії бажала поріжнити в добре зрозумілім власнім інтересі свою суперницю Югославію з Румунією. З другого боку мала антанта має ще один спільний інтерес, а саме, щоб не допустити до реставрації королівства в Мадярщині, до чого прикладає руку очевидно також Італія. В якому напрямі піде дальше це співробітництво малої антанти, побачимо небавком.

Розчарування.

Роковини травневого перевороту у польській пресі.

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 14. травня 1927.

Нема то, як роковини, які тревають чотири дні та „у звязку“ з якими можна других стільки днів — молоти язиком. Справді, аж страшно подумати, що робили би нещасні польські редактори, як би не було: Китаю, Міссісіпі, телефонічних мірників чи спасенних роковин. Ремствування і жалі на братовбивчу різню синів Змія було (і є) на сторінках польських газет однаково фальшиве, що співчуття жертвам розбурханих хвиль американських рік, або гнів на пана Медзінського: хай із пів мілярда китайців одні розкуйовджені коси у музеях залишаться, хай Міссісіпі до ню-йорських хмародерів докотить і — дай Боже сили і здоровля неспокійному міністрові почт, щоби ще з десяток скандалів придумав, аби тільки — — т е м а була! У погоні за темами для статтей, серед катастрофальної засухи всяких „новинок“ із польської політики й економіки, така т е м а, як „Перші роковини травневого перевороту“ є для всіх польських редакторів княжим дарунком. Вони теж ухопились за нього і вгризлися у нього шкрібаючими перами і заповнилися сторінки польських часописів статтями як солітери. Без кінця їх і без мір. А проте одна від одної ріжниться переважно лише красномовними прикметами: в усіх заєдно бренить одна нотка — в е л и к о г о р о з ч а р у в а н н я. Ті, які були серцем і душею при перевороті, — т. зв. „обуз майови“ — діляться нині на дві категорії: одні отверто признають, що розчарувалися, вказуючи щиро на відсутність позитивного білянсу року праці п і с л я р е в о л ю ц і й н о г о уряду, інші знову боронять той уряд і однорічний вислід його діяльности — самі в свою оборону не віруючи. Щодо противників отого „травневого табору“, то вони і скреготять зубами, згадуючи, як ганебно рік тому відсунено їх від влади, і злорадно затирають руки, доказуючи, що в і ч о г о н е з м і н и л о с я.

„*Robotnik*“, орган ППС., який в травневих днях 1926 року станув в перших рядах виконавців перевороту, признається до розчарування щиро. ППС. перейшла до опозиції (?!). Але передчасний наступ кінчається поразкою.

Тому саме ППС. з цілою свідомістю — пише пос. М. Недзялковський — скермувала партійну роботу в минулих місяцях на внутрішню консолідацію руху, на поширення обсягу наших впливів. Треба було дозволити, щоби п р о ц е с г л и б о к о г о р о з ч а р у в а н н я, викликаного „революцією без революційних наслідків“ затратив характер відрухів почувань і перетворився у спокійне мужеське думання. Треба було дозволити, щоби з другого боку, неясні тенденції після травневих урядів підлягали деякій кристалізації, набрали окреслених зясованих форм. Але ми надибали на величезну перепону в особі тайни, яка оточувала й оточує досіль політику уряду, особливо заміри й пляни самого марш. Пілсудського. Наскільки кола, що називають себе „пілсудчиками“, наповнили Польщу галасом найбільш суперечних гасел, концепцій і поривів то цьому то тому напрямку, настільки шеф державної влади, явно проминав усяких прилюдних заяв...

Орган згаданих вище самореклямованих пілсудчиків, „*Глос Праци*“, признає теж факт істнування глибокого розчарування білянсом однорічної пілсудщини, однак те розчарування називає плодом поверховного осуду:

судячи з зовнішніх познак, травневий переворот не доконав ніяких змін. Залишився президент, уряд і сойм, залишилася березнева конституція. Нічого нового. Суггестія познак айшли так далеко в уми не тільки „людей з вулиці“, але й політиків, що питання: пощо була пролита кров? — стало рефреном політичних дискусій і енунціяцій.

Однак не на основі дотеперішніх вислідів праці післятравневих міністрів треба шукати виправдання цілей перевороту.

Проблема лежить зовсім деінде. А де?

І відповідає на це питання:

Пролита кров завернула Річпосполиту зі шляху катастрофи.

Зате в дальші арґументи: що зробила пролита кров („змила надмір неправедности“, стабілізувала умови життя, поправила моральний і фінансовий кредит) — автор ледви чи сам вірить...

Два інші про-урядові варшавські щоденники: „*Курер Поранни*“ і „*Епока*“, не підводять взагалі політичного білянсу за минулий рік. „Курер Поранни“ друкував за те щось у десятьох числах історично-поглядові ковбаси (нема то, як роковинна тема!) п. н. „З віддалі року“, а „Епока“ обмежилася до наведення цитатів ії з історичних нині промов маршалка Пілсудського. Навязуючи до тих цитатів, навязуючи дослів Пілсудського про його боротьбу все життя за пошану для того, що зветься „імпондерабілія“, як честь, чеснота і хоробрість, — „*Ржечпосполіта*“ Корфантого обурюється до живого:

Питаємо: чи ці цілі зреалізовано? Як нагороджено чесноту жовнярську Розвадовського, Мальчевського, Язвінського і тисячів тих старших, що станули в обороні законної влади, в обороні чести держави і її конституції? Як нагороджено хоробрість полк. Пашкевича і геройство школи підхорунжих? Що справедливого вдіяно для праці, для працюючих людей? Усі робітничі й селянські партії, що репрезентують величезні маси працьовників, були змушені перейти до категоричної опозиції... Про боротьбу з неправедністю теж не може бути мови. Досить згадати про аферу Воєвудзкого, корчмарські авантюри по шинках і дивний кінець справи нападу на посла Здзеховського... Де наслідки тої війни?!

В іншій знову статті (п. н. „Трагічні роковини“) та сама „Ржечпосполіта“ з патосом ломить руки над минулорічними могилами:

А з мовчазних могил гейби зімався могутній, безголосий, але розторощуючий своєю вимовою шепіт: нащо? І нині не находимо на це відповіди.

Станіслав Стронський у своїй монархістичній „*Варшавянці*“ є більше стриманий:

Спосіб зберігання урядової влади і володіння краєм змінився дуже рішуче.

Але теж признає, що по суті п о к и щ о нічого не змінилося.

Рік, який ділить нас від перевороту, перевела Польща, а з нею і весь закордон, який глядить на нас, передусім на вижиданні.

У найбільш войовничий тон у відношенні до року „моральної санації“ вдаряє, очевидно, центральний орган ендеції „*Газета Варшавска — Поранна*“ („Двугрошувка“). У статті, так мовити офіціяльній, п. н. „В роковини“, говорить лише про армію. День 12. травня називає

днем, в якому частина війська, втягнена у крутіж політики, повстала проти леґальної влади

і складає поклін тій частині війська, яка зберегла

вірність законові, вірність присязі і вірність прапорові.

Гумористично звучить, як орган ґенералів Галлерів, Розвадовських, Заґурських і Шептицьких обурюється на політиканство в армії та говорить про вірність законам. Тому цікавіше вже послухати поважнішу спробу підведення підсумку успіхів минулого польського року, зроблену на маргінесі уваг про обіжник мін. Складковського, аби в день травневих роковин відправити скрізь жалібні богослуження,

Що ген. Складковський називає „затертям ріжниць і злагідненням противенств“? Чи це, що побіч 12 партій, істнуючих у Польщі перед травневими випадками, з яких ні одна не щезла, повстало нових 11, буквально одинацять і то в самому „санаційному таборі“, чи те, що розмножилися напади на мешкання послів і редакторів та що клевета і палка гуляють нині по Польщі, як по диких степах, так, як ніколи раніше перед травнем? Чи „партійні чвари зменшилися?“ Без сумніву, що так, якщо мова про „обуз народови“. За те в таборі травневих побідників дійшли до того ступня, що лише з чемности або вигоди можна ще назвати його таборов. По справедливости є це муравлище найбільших суперечностей і кожною зброєю воюючих взаїмно людей і течій, від монархістичних і фашистівських починаючи, на комуністичних кінчаючи, де вислів „санація“ є вживаний найчастіше за заслону для найбрудніших цілей, для горячкою пронятих амбіцій, для вовчих апетитів, де всі моральні карлики мають вільний доступ і запевнене жировище.

Не далеко від такої характеристики нинішніх відносин у санаційній Польщі, характеристики якій трудно відмовити богато правди, відбіг клерикальний „*Курер Варшавскі*“ (званий popularno „органом некрольоґів“). A *propos* того самого обіжника міністра внутрішніх справ каже:

Богослуження будуть справді висловом пошани й памяти про полеглих. Але чи вони можуть стати „символом переговонення „чварів“ — як цього хоче обіжник? Чи справді протягом отого року „затерлися ріжниці і злагідніли противенства, які істнували перед роком“? Здається нам, що оцінка ситуації в краю, доконана п. міністром, грішить надміром оптимізму. А якщо так не є, як це здається п. міністрові, і коли ми далекі від ідиличних відносин, видних хіба одному міністрові, то винуватцем цього не є ніхто інший, лише саме справники травневого перевороту. Переживши в Польщі

владу, вони не зуміли загоїти й заблизнити завданих громадянству ран, причиняючися нераз своєю поведінкою ще до поглиблення істнуючих ріжниць і до роздрапання незагоєних ран.

До газет більш-менше „нейтральних" належить орган лодзьких промисловців „*Курєр Польскі*", заінтересований лише у господарській політиці уряду. „Курєр П." присвячує річниці дві передові статті: „Річний біланс правління" і „Санація, як ціль та гасло". У першій із них аналізує причини перевороту:

Травневий переворот був висліддом наших устроєвих хиріль.

Стверджує поправу хибного устрою, заведену відповідною зміною конституції.

Змінення виконавчої влади є важливим позитивним результатом травневого перевороту.

Другим найбільшим результатом вважає безсумнівний зріст авторитету держави назовні.

Однак щодо „моральної санації", то, в другій названій статті, заявляє, що

на жаль саме в цій ділянці зроблено так мало в позитивному напрямку, що гасло моральної санації утратило всю свою принаду, ба стало предметом ріжних злобних атак.

Succus'om rei є те, що

Коли сягнути оком назад на річний період, себто від травневого перевороту, то мусимо ствердити, що власне нічого основно не змінилося...

З поважніших провінціональних голосів треба згадати про краківський „*Час*" („Роковини 12. травня"), який займається головно відемними прикметами системи замаскованої одиничної диктатури. Цієї жмінки голосів досить, щоби зміркувати з неї розміри істнуючого серед польського громадянства розчарування.

І. Кедрин.

Перед громадськими виборами.

Пепесівська кампанія проти громадських виборів.

Чим ближче до речинця громадських виборів, тим настирливішою стає пепесівська кампанія проти переведення громадських виборів у Сх. Галичині. Правда, противиборчий розмах позначується покищо тільки в пресі. На ширшу арену „малопольська" ППС. не виходить, бо на нашому терені це армія з ґенералами і старшинами, але без рядовиків. ППС. у Сх. Галичині перестала бути масовою партією, через свій соціял-патріотизм і шовінізм утратила вплив на робітництво і його професійні організації. На „кресах" ППС. фактично підбігає за польськими буржуазними партіями, перелицитовуючись з ними в „патріотизмі". А що розуміти під „польським патріотизмом" на українських землях, хіба не треба пояснювати.

Нині, коли громадські вибори вже розписані, хоч і на основі старої, куріяльної виборчої ординації, коли пороблено далеко йдучі підготовчі кроки, ППС. не лише проклямує бойкот, але й заповідає велику противиборчу кампанію.

„Розписання таких (куріяльних! Ред.) виборів — пише „*Дзеннік Людови*" — в хвилі, коли сойм має вже готові до ухвалення демократичні самоврядні закони, треба вважати хіба спробою розбити заключений в тій справі компроміс соймових партій і взагалі перепинити ухвалення тих законів. Конференція (пепесівська! — Ред.) прийшла до переконання, що участь в куріяльних виборах послужила би реакції важким атутом проти всіх демократичних основ польської республики. Тому то виборче зарядження мусить стрінутися з таким нагальним протестом, на який тільки може здобутися зорганізована працююча кляса."

Протестуючи проти розписаних виборів на куріяльній основі, „малопольська" ППС. домагається **негайного розписання комунальних виборів на основі пятиприкметникового права голосування.**"

Зайвим було би ще раз зазначувати наше становище до куріяльної виборчої системи. Наше становище є відоме, бо за пятиприкметникове виборче право до самоврядувань ми вели довгу і завзяту боротьбу. Ясно, що й далі поведемо якнайширшу акцію за здобуття демократичної виборчої реформи до громад. Коли ми сьогодні беремо участь у громадських виборах, то тим чином ми не даємо своєї санкції на куріяльну виборчу систему, тільки з двох лих вибираємо менше, використовуючи навіть найгіршу виборчу ординацію, щоби покінчити з режімом комісарщини, виплеканим „організаціями народовими" при тихій допомозі пепесівців.

Як довго всевладно панувала комісарщина, „малопольські" пепесівці зовсім не розпиналися за пятиприкметниковим виборчим правом до самоврядувань, тільки легко зазначуючи своє принципове становище. Не робили вони також ніякої акції на ширшу скалю, словом благоденствували під крилами стану *ex lex* в самоврядній ділянці. Правда, ППС. після травневого перевороту заключила компроміс з ендеками в справі ухвалення польською сойовою більшістю нових самоврядних законів, але звернених проти „національних меншостей" на зразок славних язикових законів з 31. липня 1924. Довго радили польські „компромісові" партії в соймі і поза соймом, видумуючи все нові латки для „забезпечення" польськости на „кресах", аж поки не стали перед фактом довершеним, розписанням громадських виборів у Сх. Галичині. Польські партії, а з ними й ППС. зовсім не спішилися. І чиж не вдаряють вас жахом іронії теперішні пепесівські вигуки, що змістовлюються в домаганні негайного розписання комунальних виборів на основі пятиприкметникового права голосування?

Незручний виступ пепесівців робить враження, що їм не так іде про рівне пятиприкметникове виборче право до самоврядування, як про дальше збереження комісарщини в користь національно-захватних польських інтересів. В р. 1924 ендеки і пестівці спричинили відкликання громадських виборів у Сх. Галичині, а нині цю ролю взяли на себе пепесівці. Ріжниця між обома таборами чисто формальна: ті говорили про „народові" інтереси, а ці пучають про тіж інтереси, а говорять про демократію і поступ.

Очевидно, заповіди масової акції пепесівців в справі відкликання розписаних громадських виборів не слід брати надто поважно — вже хочби тому, що ППС не є у нас масовою партією. Однак виступ цеї соціялістичної партії незвичайно яскраво характеризує її „патріотичне" обличча.

Оригінальна концепція.

Львівський жидівський „*Der Morgen*" розглядає ситуацію, в якій найшлися три східно-галицькі народи у звязку зі самоврядними виборами на основі старої виборчої ординації.

„З голосів польської преси — пише „*Der Morgen*" — лібералізуючої і зближеної до уряду пробивається тенденція при громадських виборах робити „свій порядок"..., говорити зі „своїми" жидами і „своїми" українцями... З того виливає конечність ясно поставити справу леґітимованих представників всіх трьох національностей в краю. Не відомо нам, яке становище в тій квестії займуть представники українців, бож не можна перших голосів української преси вважати єдиним чи останнім словом у політичній дискусії. Думаємо, що порозуміння тут є конечне і можливе та що не слід в ніякому випадку допустити до того, щоби елімінування з кличів боротьби за громаду принціпів великої політики, що ріжнять поодинокі національности, мало перемінитися в гасло роблення урядом політики понад головами громадянств. Бо той шлях веде просто до старої максими: „*divide et impera!*" Важко допускати, щоби українці нагло хотіли статися знаряддям до здійснення тієї максими. Ми того не можемо (мабуть: зробити! — Ред.) і не хочемо. Наша мета проста; не хочемо помагати до запроторення кого-небудь в лапку і не хочемо в ній самим сидіти".

Признаємося, що не розуміємо добре провідної думки і побажань жидівського органу. Бачимо тільки, що керманичі жидівського громадянства в Галичині мають якусь оригінальну концепцію у звязку з громадськими виборами, але висловлюють її так неясно, що важко зорієнтуватися в тій концепції. Наскільки ми зуміли розчовпати цю концепцію, то вона — без дипльоматичних викрутасів — представляється так:

Теперішній польський уряд нехтує політичні партії і творить собі свої власні закамарки не лише серед поляків, але також серед українців і жидів. Є це політика під стягом: „*divide et impera!*" Бажаючи зробити нешкідливою цю політику урядових „санаторів", треба порозумітися в цій справі леґітимованим представникам трьох східно-галицьких народів якраз на плятформі громадських виборів. Жиди до такого порозуміння — очевидно — все готові, йде тільки про становище українців.

У звязку з цею пропозицією жидівського органу вважаємо вказаним зазначити, що не лякаємося „урядових українців". Політика „*divide et impera*", роблена польським урядом, в нашому громадянстві рішучо не найде пригожого ґрунту. Але колиб навіть така небезпека нам загрожувала, то протидіалання цій політиці при допомозі польських „леґітимованих представників" будоб прецінь безвиглядне і недоцільне. Таж колиб навіть теоретично погодитися з можливістю деякого співділання на **краєво-територіяльному ґрунті** з іншими національними групами, то практично є це неможливе не лише з огляду на глибокі принціпові розходження між нами і поляками, але й на тенденції всіх польських груп без винятку. Бож не урядові, або—як жидівський орган пише— „леґітимовані" польські чинники роблять те саме, що й урядові. Вони розпочали і послідовно ведуть політику „*divide et impera*", вони намагаються розколоти українське громадянство, а уряд є лише еманацією „леґітимованих". Він тільки наслідує методи попередників.

Ясно, що на таку „приману" українці не підуть. І краще було би, щоби жидівські „леґітимовані представники" не видвигали таких концепцій, бо тим чином вони можуть збудити у нас підозріння, що якраз вони є знаряддям у руках польського уряду.

Идучи до громадських виборів, ми бажаємо тільки заняти в самоврядуванні те становище, яке нам належиться по **кількости українського населення** а не маємо на меті нікого втягати в лапку або виелімінувати зі самоврядних установ. Ми бажаємо тільки звести штучну польську більшість у міських громадських радах до пропорції польського населення. Всього того можна довершити без порозуміння „леґітимованих представників усіх трьох національностей краю". Зрештою ми свято переконані, що жиди не присталиб до „покривдження" поляків.

Радянська Україна.

Монастир домом відпочинку.

В донецькій кітловині над рікою Донцем у чарівній околиці, серед великих сосонових лісів був Святогорський монастир, а в ньому 1000 черців. Сотні тисяч прочан відвідувало його та його церкви й ікони. Кажуть, що Святогорське є одною з найкращих і найздоровших місцевостей України. Нині там, де був монастир, істнує ...

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

З нових перекладів.

II. Повісти й оповідання.

Того, чого найбільше потрібує широкий загал: повістей і оповідань, є в нас так мало як і решти необхідних предметів для культурного життя. А перекладів з чужинних літератур ще менше як чужої дорогої валюти. Аж важко вийти з дива, як мало наших кращих письменників береться за переклади, себто знає чужі мови. „Обставини!" Наслідок такий, що перекладчиками стають за часто новики, які вивчивши трохи чужої мови, гадають, що це вистарчає для перекладу. Бо прецінь рідної вчитись не треба — кожний її знає. І більшість наших перекладів така, що найбільшу ласку робить їм рецензент, коли про них не згадує.

Двома приємними вимками від сумного правила є свіжі два переклади двох книжок: Г. Г. Еверса і Халіди Едіб.*) Перший переклад наскрізь літературний, гідний великого німецького стиліста, другий майже так само добрий, якщо не овхувати дрібних огріхів проти мови (нпр. місто (замісць), більше чим (як), безпереривно, красноречивість, звірення (*zwierzenie*, уділювати поради, захования (поведінка), прикметники на „имий"... „Біснуваті"**) є лектурою для вибагливих читачів, ще й таких, що мають спалене піднебіння. Перекладчик у довгій передмові з життєписом і характеристикою письменника, пробує підготовити читача до цієї несамовитої книжки, проти якої бунтується наш пересічний смак, виплеканий меншбільше здоровими стравами. Еверс подасть вам на тарілці „Помідоровий сос" по-еспанському, присмажені „серця королів" або „павука", немов улюблену, зовсім природну страву, і ви щойно проглинувши їх, дістанете паморoків. Коли читаєте таку „Мамальоу", важко здати собі справу: чи ви більше обурені сюжетом, чи тим, що автор пригадує вам, що такі країни істнують нині, в добі Ліги Націй та інших гарноназваних інституцій? „Сповідь помаранчевого дерева" дозволить вам призадуматись над дуже цікавим явищем: як мало ріжниться безсумнівний божевільний від пересічнонормальної людини — тільки одною маленькою *idée fixe*. Немов труп від живої людини—одним пунктом перестрілених грудей.

Повість „В огні" (в оригіналі „Огняна сорочка") це дуже безпосередній малюнок боротьби національної армії за визволення батьківщини. Повість перекладена з думкою, що читач найде не одну анальоґію з нашими недавніми подіями, які довели нас... не до турецької перемоги. Ріжниця між нашими успіхами і турецькими роаяснює теж, чому в нас нема таких літературних воєнних споминів — звичайних жовнярськпх „денників", які пахнуть пролитою кровю, власною та ворожою. Є це зразок, як безпосередньо-щира сповідь не потрібує журитись композицією.

Як виглядає майстерна композиція сучасної повісти на межі фільми, про це можуть переконатись ті, що прочитають „Боротьбу з трупом"*). Я переклав цю кінову сензацію із такою приємністю, як читав її, ще й потішаючи себе „суспільною метою": чи така повість не могла би заступити нашій публиці краплі, які дають особам на зіпсований шлунок і вернула їй на мить апетит до книжки... чужої в рідній мові.

Київське В-во „Сяйво" почало з гарною бібліотекою оригінальних повістей видавати одночасно „повні" збірки творів чужих письменників. Переді мною 1-ий том творів Джека Лондона**). „Морський вовк" — один з найбільше оригінальних творів Лондона, найбільше характеристичних і найбільше природних. Автор у данім випадку нас не цікавить; книжка мабуть і не попаде в руки нашого читача. Я прочитав її втретє тільки з огляду на переклад. Хто трохи стежить за літературним рухом на Радянській Україні знає, що там невпинно працюють над розвитком мови, свідомо, систематично, збірно та поодиноко. Поруч вибагливих знавців мови є там „свіжі" українці, які вивчили її як чужинну, а тепер уже пишуть нею і стають її законодавцями. Переклад „Морського вовка" дуже дбайливий; цінне в ньому те, що перекладчик силкується втягнути в нього трохи рідної фразеольоґії і не вдоволяється готовою канцелярщиною, як це роблять у нас.

А проте і ми підстрибуємо на кріслі, чуючи постійно загально так приняту страшну форму: „чиє тіло не було знайдено", „мене було зодягнено", „тіло було загорнуто";

*) Г. Г. Еверс: „Біснуваті". Переклад з передмовою І. Кедрина. Ст. 185. Вид-во „Горицвіт". Стрий.

**) Халіда Едіб: „В огні", повість з турецької визвольної війни. Ст. 235. Переклав Василь Софронів. Львів 1927. Накл. „Черв. Калини".

*) Моріс Ренар і Альберт Жан: „Боротьба з трупом". Повість, ст. 200. Перекл. з франц. М. Рудницький. Накл. „Нового Часу".

**) Морський вовк. Перекл. з англ. мови Дмитра Лисиченка. Редакція та стаття Освальда Бургардта.

від 5-тьох літ дім відпочинку ім. Артема. Сама місцевість зветься тепер модно Червоногорське. На основі деяких даних з харківської преси хочемо поінформувати наших читачів про те, що діється тепер у тому домі відпочинку, що повстав на місці славного колись монастиря. Святогорський монастир почали перетворювати в дім відпочинку і в санаторію для недужих на груди ще в 192. р. Тоді засновано санаторію на 100 ліжок. В 1923 р. санаторію зреорганізували в дім відпочинку на 500 ліжок, в 1924 р. росте дім до 800 ліжок, а в 1925 до 1100 ліжок. За чотири роки через дім відпочинку пройшло 30.000 осіб, переважно робітників донецької кітловини, а також радянських урядників. Цього року має пройти через дім відпочинку за цілий літний сезон аж 18 тисяч осіб. Ціла та кліматична і відпочинкова оселя має 24 будинки в свому розпорядженні. Всіх їх відповідно перебудовувала, бож були це переважно монастирські келії, для потреб і вимог літників цілком не пригожі. В літнищу є театри, естради для орхестр, кіна, купальні, пляжі, спортові майдани і все інше необхідне для літників. Але вопри все те теперішня управа літнища виготовила ще подрібний плян дальшої розбудови на протязі 5 літ. Мають будувати нові будинки так, щоби літнище могло на протязі року пропустити 36.000 осіб. Притім внесено в плян будову окремого будинку під санаторію для недужих на груди. Всі нові будинки мають стати на лівому березі Дінця в сосновому лісі. Щож сталося з церквами — спитає цікавий читач? Всіх їх перебудували комуністи в клюби та інші доми розривок. Великий собор монастиря перероблено в театр на 600 місць. Ось так виглядає тепер великий і славний колись на всю Україну монастир.

Пошесть конокрадства.

Квітнуть і процвітають тепер на Радянській Україні всякі злочини, та найстрашнішою язвою для селянства є поширене до нечуваних розмірів конокрадство. Далі наводимо уривок з листа одної селянської родини до свояків, що живуть на еміграції, з якого видно ту сторінку теперішнього побуту на Радянській Україні: „Ми всі — пишуть у листі — покищо здорові, тільки нас зараз посітило велике нещастя, так що навіть не знаємо як його пережити; а що Катруся, то дуже важко це переживає і лежить хвора. А яке нещастя, — то це в ніч проти Благовіщення ц. р. з 6. н 7-го квітня, у нас вкрали останню пару коней. Коні були гарні, це ще від тих рябих, котрі Вам відомі, лошаки свого хову. Давали мені на ярмарку чотири сотні карбованців. І от тепер ми залишилися без коней, напевно надовго, бо нема грошей купити другі. У нас на Україні дуже розвелося конокрадство та грабіжництво, так що горе жити. Кожної ночі відбуваються грабунки та крадіжі і вбиства — а все за коні та комори. Влада зі злодіями поводиться дуже мягко. Коли спіймаєте злодія коло коней, то бити — Боже борони!, бо попадеш у тюрму; а там тебе злодії, що відбувають кару, забють за те, що ти бив злодія. Правда, що злодіїв засуджують за коні до пяти років тюрми, але вони сидять там звичайно не більше 5-ти місяців, бо тюрми повні так, що нема їх де дівати. Або роблять розгрузку тюрем і їх випускають. У нас на днях був такий випадок. У сусідньому селі чоловік з жінкою виїхав у поле сіяти овес. Розсіяв, жінка каже: я буду волочити борони, а ти йди до дому на варстаті полотно робити. От він і пішов. Коли над вечір, жінка поверталась до дому, то злодії вискочили з ліса і ту жінку задушили, а коні з возом забрали. А скільки так по дорогах повидирали, то це без ліку; де вони їх дівають, то це чорт його знає! Оце стільки находився та пригадав про Вас, тай думаю, давай поділюся з Вами своїм горем. А Катруся лежить хвора, бо дуже важке положення. Всі люди в поле ідуть сіяти, а ми у вікно дивимося та плачемо".

През. Думерґ в Англії.

Відозва Думерґа до англ. народу. — Політичні причини відвідин.

Льондон, 17. травня 1927.

Король видав у Бекінґгемській палаті бенкет у честь през. Думерґа. Король і през. Думерґ у промовах підкреслили велику вагу англ.-французької співпраці для вдержання европейського миру. Опісля през. Думерґ був із Бріяном у палаті Ст. Джемс, де приняв персонал фр. амбасади, представників міських властей і раду льондонського графства. Предс. тої ради привитав през. Думерґа промовою. През. Думерґ у відповіді зазначив, що відвідини його причиняться до затіснення англ.-франц. приязни.

„Дейли Мейл" містить відозву през. Думерґа до англ. народу. У відозві цій през. Думерґ висловлює радість, що після 23 літ від хвилі підписання тісної умови між Францією і Англією може ствердити своїми відвідинами в Англії незломну силу тої антанти.

До найважніших точок програми відвідин Думерґа в Льондоні належать м. і.: формальна віднова англ.-франц. союзу, усталення форми ділання на сході Европи, становище до більшовицького, китайського, італійсько-югославанського і надренського питання, а передовсім усталення спільної напрямної у відношенні до небезпечних для сх. европейського миру німецьких жадань, що торкаються евакуації Надренії.

През. Думерґ із мін. Бріяном відїхав до Оксфорду. Там їм обом надано почесні дипльоми докторів цивільного права.

В Китаю.

Париж, 17. травня 1927.

З Пекіну подають, що тепер ідуть завзяті бої в провінції Гонан між комуністичними і півн. військами. Нац. військам вдалося перейти ріку Янґ-Це. Війська Чанґ-Каі-Шека потерпіли поразку. В Пекіні зберуться в пятницю команданти півн. військ, щоб обговорити справу нач. команди. При тій нагоді ухвалять теж диктатуру Чанґ-Цо-Ліна. Ґен. Чанґ-Каі-Шек повідомляє пекінський уряд, що не допустить до збурення Ганкоу і що евент. боронитиме цілого фронту над рікою Янґ-Це, так, що зверне свої війська на Су-Чау. Міністр закорд. справ нанкінського уряду Ву у відозві заявляє, що війна між Нанкіном і Ганкоу була би братовбивчою.

Революція в Греції?

Білгород, 17. травня 1927.

Струмиці повідомляють, що у Греції вибухла революція. В пристані Пірейсі на острові Самос іде боротьба монархістів із урядовими військами. Досі нема потвердження тої вістки.

Пісок засипав місто.

Москва, 17. травня 1927.

Ураган, що лютував над Кодандом 16 годин, засипав ціле місто піском доокличної пустині. В деяких місцях на вулицях є на пять метрів високо піску. Недалеко від міста згинула валка, вдушена піском.

Після ревізії в більшовицькій торговельній місії.

Льондон, 17. травня 1927.

Вчора веч. англійська поліція покинула льокалі тов. „*Arcos*". Інцидентів не було. Є чутки, що в кількох шафах тов. „*Arcos*" поліція найшла богато фальшивих англ. грошей.

На слідах Нінжесера?

Льондон, 17. травня 1927.

Радіостація Гумбер одержала радіотелеграму з німецького корабля „Макс Вайдтман", що корабель цей стрінув по дорозі заблуканий літак. Німецький корабель пливе далі в напрямі Кінгслін.

Льондон, 17. травня 1927.

Останки літака, що їх найшов нім. корабель на Північному морі, не є останками літака Нінжесера, але англійського військового аероплану. Літак цей вилетів із аеродрому з Берґем Нютон і мусів осісти на піскових надмах у Доґсґед. Залогу цього літака врятував рибацький корабель.

В справі гуманістичних відділів.

В неділю 15. ц. м. відбулася у Львові нарада родичів і інших громадян у справі гуманістичних гімназійних відділів. Основний реферат у цій справі виголосив о. Стефанович, підносячи кращі і слабші сторони тих відділів та вказуючи, які улішення належало би в них перевести. В інтересній дискусії, в якій забирали голос дир. Вербицький, професори Макарушка і Кучер, дир. Барвіняк, інж. Дурбак і інші, признано, що між нинішніми типами середньої школи (клясичним, гуманістичним і чисто реальним математично-природничим) для української суспільности є найбільше відповідна посередня між ними школа, гуманістична — вже хочби тому, що дає родичам, котрі не можуть іще в діточих літах оцінити спосібностей своїх дітей, догідну змогу спрямувати відтак їх науку або в сторону теоретичну (в загальний університет), або реальну на техніку і под.). Разом з тим піднесено й деякі недомагання тих відділів, а саме, що хоч завдання їх відмінне, одначе при злуці їх з клясичною гімназією ведеться в них наука гімн. професорами в тім самім напрямі й обємі, що й у клясичній гімназії, а передовсім не уділяється ученикам в реальних предметах того спеціяльного підготування, яке їм до реальних академій потрібне. Зазначено також, що тому, що наука в цій школі ведеться в перших трьох роках по пляну виділової школи, а тільки у вищих пятьох клясах стається властиво гімназіяльною, то вступ до цеї школи є нині для нашої молоді утруднений, бож нема на провінції наших виділових шкіл і не можна придбати для молоді потрібного підготування. Одначе, не зважаючи на ті трудноші, признано однодушно, що було би великою шкодою для нашої суспільности, якби ті відділи на дальше не вдержалися і тому порішено піддержати їх всіми силами.

Після того вибрано горожанський комітет і поручено йому поробити в шкільній кураторії потрібні старання, щоби для гуманістичних відділів приділено окремого управителя й учителів, котрі входили би в духа цеї школи і її у відповідним напрямі вели, дальше, щоби зменшено в них науку теоретичних предметів, а зате поширено науку реалій, конечних для вступу до реальної академії, вкінці, щоби привернено там три перші кляси з пляном виділової школи, які серед повоєнного розстрою не виказували достаточної фреквенції і їх через те знесено. Взагалі порішено загрівати суспільність у пресі і при всяких нагодах, щоби вона задля недостачі українських виділових шкіл у краю підготовляла ріжними іншими способами свою молодь до тих гімназійних відділів і користала з них. Людей у практичних (реальних) фахах (званнях) потребує нині суспільність як найбільше і саме ті фахи забезпечують своїм членам незалежні і певні становища.

Вкінці пригадується, що під кінець червня відбудуться вступні іспити до четвертої кляси гуманістичних відділів. Нехай отже сини наші з усіх усюдів готовляться і приступають до них численно.

Громадянин.

це зовсім зайве „було" (здається, це московська спадщина ще від Петра В.) приросло до наддніпрянців так сильно, як до галичан своєрідно бюрократична, польська форма: „дав до оглянення" замісць „дав оглянути". Цікаво теж, як польонізми переходять від нас на Наддніпрянщину: „палили папіроси", „замислювався", „глупство", „кухенний", „сурдут", „блюзнірство", „о шостій годині". Зате нарешті находимо в книжці і наше „шойно" замісць дивоглядного для нас „допіру". Коли ми вживаємо наскрізь місцевих „технічних" термінів таких як „пех", „сикувати", „відрочити", „орeчення", то вони є для загалу наддніпрянців так само не зрозумілі, як для наших, що не знають російської мови ось такі: „затворник", „ярус", „марля" або „кастрюля". З перекладу виходить, що Чорне Море не спонукало нас витворити власну моряцьку термінольогію; хто не начитався російських морських повістей, не звик до таких слів як „шторм", „штиль", „бухта", „люк", „на буксир", „шквал", „пасат", „рейс". А подекуди є там попросту такі шаради: „він лізе по гафелю марселя або біжить по бушприту", „лізе по гарделі спустити фок", „звільнив шкот", „бейдевінд".

Вплив російщини відчуваємо в таких фразах: „ляскіт стояв", „нерозбавлена (нерозпущена) горілка", „здавати (роздавати) карти", „у мене боліла голова", „зраджуючи своїм принципам", „це вам нічого не коштує", „припадало на мою долю" (частину) (навіть на банкнотах УНР. термін „доля золота" попав живцем із царських). Здається, що „між (або проміж) хвиль" (зам. хвилями) також суто московська форма, а Винниченко заголовком „Між двох сил" ще й канонізував її.

Важко нам звикнути до таких „своєріднізмів": „я чув наказа", „палили тютюну", „встругнути грубого жарту" (а рівночасно „слухав їхні страхи та нарікань"[!]) „хитаючись у такт кораблеві", „не щодавно", „мужність духу", „зза ради мене" або „спричинився до загибелі".

Жаль, що недостача місця не дозволяє звернути уваги на низку зворотів і слів, за якими в нас нераз шукають (нпр. „кавник", „шкрібка", „входини", „вкрадливо питати", „внебарвлений", „плітун", „залюбчивість", „піддатливий"). У перекладі почувається прикмета, яка повинна завсіди виправдувати його в першій мірі: зусилля збогатити рідну мову та літературу.

Відгуки дня.

Веселе життя, чи люди?!

Життя є веселе,
тільки люди сумні.
(З афоризмів похнюпленого журналіста.)

Мотто, яке я вибрав до нинішнього фейлетону, зовсім йому не відповідає, а навпаки перечить від початку до кінця „Життя є сумне, але люди веселі!" Так треба булоб написати, та я не хотів змінити оригіналу, тим більше, що автор дуже гордий на свій афоризм.

Життя є сумне...

Про це писати, це доказувати — річ, думаю, зайва. Кожний це відчуває на власній шкірі без огляду на піднебіння, кров, метрику, пол і політичні переконання.

Люди є веселі...

Ось про це хочу дещо сказати, бо може комусь видається, що воно таке далеке від правди, як Польща від заграничної позички.

Досить приглянутись близче до окруження, щоби признати мені правдомовність.

Здибаю перед першим травня знакомого комуніста. Спішиться кудись.

— Куди ви, пане товаришу?

— Бачите... виїзджаю на кілька днів Перший травень... розумієте... будуть арешти.

— А хтож лишається?

— О! богато! Але менше відомі... їм не пошкодить.

— Значить, вони таки вийдуть на вулицю!

— Як би вам... Властиво, вони, тільки виведуть... Прощавайте!

Поїхав...

Стовп одної з партій хвалиться передмною:

— В Рогатинщині ми знаменито стоїмо

— На основі чого це говорите?!

Було вчора двох мужиків звідтіля і казали, що весь повіт за нами.

Побіг, бо мав про це повідомити управу партії.

Коло „Віденки" стоїть на дощі знакомий „закоханий". Кожної весни богато людей хорує на цю страшну хоробу, яка ослабивши серце, вдаряє на мозок, а знищивши мозок, підриває ноги.

Закоханий, мокрий як хлющ, ходить там і назад, посвистуючи весело арію „Як два серця ся кохають".

— Чого ви тут? — питаю.

Лице його розяснюється щасливим усміхом нешкідливого варіята.

— Чекаю на свою „малу"!, Я без слова скочив у трамвай. Що, врешті було казати?!... Що перед хвилиною бачив її в товаристві якогось елеґантного жидика в кіні?!...

Чи не досить вам читачі доказів на те, що люди є веселі?

Бачу по вас, що не досить. Отже коли ще вам мало, то послухайте:

Вийшло у Львові перше (ох! коби тільки не останнє!!) число „Літературних Вістей". Побіч усяких харамбурних каламбурів, є там ще і звичайний, більш зрозумілий гумор.

— Хто є найвизначнішим сучасним поетом української „Молодої Музи"? питає хтось там проф. І. Зілинського.

Проф. Зілинський, який хоч і не займається — (як каже) — літературою, відповідає без заікнення:

— . . . .

Ні! не скажу, на кого вказав пальцем той визначний учений. Нащо друкуванням імени цього генія додавати ще один листок до і так густого лаврового вінця на його голові.

Дальше йде конкурс на лавреата. Поруч кандидатів: Лепкого, Стефаника і Черемшини стають до конкурсу: якийсь Цурковський, Дучимінська і Семчук.

Ото цвях у голову для читачів „Літературних Вістей". Коли відкинути трьох останніх — вибір тяжкий, а коли трьох перших — вибір просто неможливий... хіба що в тій справі забере знову голос якийсь професор університету, що не займається літературою.

Хтось злобний сказав, що від експертольогії до „Літературних Вістей" така сама дорога як від Львова до Кульпаркова. Сказав і ця думка назагал принялася.

Але я з тим не погоджуюсь і все своє кажу:

Життя є безнадійно сумне, але зате люди є многонадійно веселі.

Галактіон Чіпка.

Вічевий рух.

Акція в Тернопільщині.

Повітовий Народній Комітет Українського Нац.-Дем. Обєднання в Тернополи уладив в останньому часі передвиборчі довірочні наради в Бірках Великих, Середниках і Дичкові.

У Бірках Великих така довірочна передвиборча нарада була дня 5. травня ц. р. при участи біля 100 громадян. Проводив зборам гром. Садовський Іван, секретарював Кульма Степан. Вибрано виборчий комітет, який допильнує, щоб до ради увійшли самі ідейні і чесні одиниці.

В Середниках довірочні наради були дня 7. травня ц. р. Присутніх біля 60 осіб. Проводив гром. Коростіль Иосиф, секретарював гром. Беднсий Михайло. Реферував гром. Василь Бачинський з Тернополя. Вибрано виборчий комітет і порішено піти одним національним фронтом до виборів.

У Лучкові брало участь в довірочній нараді дня 8. ц. м. рівнож кількадесять громадян. Предсідником зборів був о. Мартинюк Михайло, секретарем гром. Павлусь Сидір. Реферат про політичне положення і пояснення до виборчої ординації подав гром. Бачинський Василь з Тернополя. По складенні виборчого комітету замкнув вибори гарною промовою парох о. Мартинюк, завзиваючи всіх громадян до згоди в часі виборів.

Дня 18. травня ц. р. відбудеться в самому Тернополі велике повітове віче в справі виборів. Реферувати буде д-р Степан Баран, а також делегати Центрального Комітету Українського Нац.-Дем. Обєднання у Львові.

Акція в Комарнянщині.

В справі надходячих виборів до громадських рад устроює Повітовий Народній Комітет Комарнянщини численні віча і довірочні наради по селах повіту. Дня 8-го ц. м. відбулося таке віче в Городжанній Великій на обійстю гром. Хаспуляка, на яке крім місцевих селян прибули також численні громадяни і з сусідних сіл, разом понад 600 осіб. Віче отворив гром. Добровольський Іван, подаючи ціль його скликання. До президії увійшли: гром. Гуменний, Бабійчук і Лопачак. Про дотеперішнє положення, як політичне, так і економічне українського селянства під Польщею та про значіння виборів до громадських рад, реферував голова Повітової Організації Комарнянщини і містоголова Центрального Комітету У. Н. Д. О. гром. Тершаковець Гриць, господар з Якимчиць. Промовець в двогодиннім рефераті пояснив річево і приступно причини важкого положення українського сільського населення, українських хліборобських організацій, кооператив і фінансових інституцій, до яких усякі чинники влади ставляться або неприхильно, або навіть подекуди й ворожо. Референт вказав також на те, що з вислідом виборів звязаний є тісно майбутній розвій або упадок всякого життя по наших громадах та що теперішня перестаріла куріяльна виборча система не відповідає духові часу, бо не узнає ні загальности виборчого права, ні його рівности, а при тім зовсім неслушно дає право польським діцичам без вибору належати до громадських рад. На вічу була сконсигнована поліція з двох станиць під проводом комісаря староства з Рудок. Вічевики вислухали реферату з великою увагою і заінтересуванням. Створено місцевий виборчий комітет, який припильнує, щоби до ради вибрано чесних і характерних людей.

Міщанське віче в Тернополі.

Заходом і з ініціятиви комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання на місто Тернопіль відбулося в неділю дня 15. травня велике віче українського тернопільського міщанства, робітництва і інтелігенції у справі виборів до міської ради. Проводив вічу д-р Остап Постригач і п. Андрій Фалендиш, секретарював п. Василь Бачинський, про вибори громадські реферував д-р Степан Баран. Обговоривши постанови виборчого закону головно щодо права голосування, піддав референт критиці безконтрольну господарку дотеперішньої наказної міської управи, якій байдужі інтереси місцевого населення, хоч воно чисельно переважає сталий польський елемент і без сумніву платить більше податків від польського населення. В політичній частині реферату ставув д-р Баран на становищі створення одноцільного національного українського фронту при виборах до ради міста Тернополя, бо тільки в цей спосіб будемо таким чинником при виборах, що з ним будуть рахуватися і неукраїнські виборці та будуть старатися зробити з нами виборчий компроміс. У дискусії забирали голос п. п. Хоцюрко, Бляшка Баранова, Строневич, Іван Онуферко і Колодій. Принято одноголосно внесок д-ра Барана, що признається засаду й потребу створення одноцільного виборчого комітету всіх українських національних партій і організацій і доручається комітетові Українського Національно-Демократичного Обєднання на місто Тернопіль дати почин до створення одного виборчого українського комітету при співучасти всіх українських національних партій і організацій та видніших громадян міста Тернополя і його передмість.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашньому числі „Діла" сконфісковано два місця з передової статті п. з. „Добруцький чи Пружинський?" Це 46-а чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Конференція українських філятелістів** відбудеться, як довідуємося, в пятницю дня 20. ц. м. в домі „Просвіти" у Львові. На цю першу конференцію українських колекціонерів Галичини приїде редактор „Українського Філятеліста" д-р Іван Турин з Відня.

— **Українська спортова сензація.** Довідуємося, що Український Спортовий Союз запросив на два виступи до Львова одну з найкращих спортових дружин в Ужгороді, клюб „Русь". „Русь" приїде до Львова в повному складі в пятницю дня 27. ц. м. і в найближчих днях, а саме в суботу 28. травня і в неділю 29. травня, розіграє на площі „Сокола-Батька" два мечі з „Україною". Разом з дружиною „Русь" приїде до Львова більший гурт наших закарпатських земляків, щоб бути учасниками цих інтересних змагань, перших спортових змагань українсько-галицької спортової дружини з такоюж закарпатською дружиною взагалі. Після недільних змагань відбудеться в честь ужгородських гостей рават, на якому щирі прихильники українського спорту з обох країв матимуть нагоду пізнати себе взаїмно й обмінятися поглядами в цій важній ділянці національної культури. Не сумніваємося, що українське громадянство явиться численно як на змаганнях, так і на раваті.

— **Неприємний випадок Мілюкова.** Відомий лідер кадетів російських передреволюційних часів і міністр закордонних справ при тимчасовому російському уряді кн. Львова, а тепер лідер республиканськo-демократичної групи російської еміграції в Парижі та редактор париських „Последних Новостей" П. Н. Мілюков, приїхав до Риги, щоби там прочитати два реферати на політичні теми. Дня 12. травня по викладі, в часі перерви перед дискусією над рефератом вийшов зпосеред авдиторії молодий чоловік Адеркас на естраду і вдарив Мілюкова в лице. Чому це зробив, покищо не знати. Еміґрантська російська преса твердить, що Адеркаса намовили до того латвійські націоналісти. Молодця, що є латвійським громадянином і німцем по національности, поліція арештувала. Мілюков після такої зневаги не зійшов зі сцени, але бажав далі проводити дискусією. Та до дискусії вже не дійшло. — Безпосередньо по цім пережив Мілюков другий немилий інцидент з Польщею. З Риги він хотів завитати до Польщі, щоби й у Варшаві дати кілька викладів для російської еміграції, але польський уряд відмовив йому візи на вїзд. Це саме зробив польський уряд і відносно професора Мякотина, славного зі своїх виступів у Празі та Парижі з рефератами про „украинский вопрос". Проф. Мякотин теж не дістав дозволу на вїзд до Польщі, де хотів виголосити свої виклади на ту саму тему, що в Празі та в Парижі. Так само обом професорам Мілюкову і Мякотину відмовила Польща візи на вїзд для участи в зїзді славянських істориків у Варшаві. Вся варшавська преса протестує проти такої поведінки уряду та приписує цей нетакт у відношенні до російських вчених Голуфкові. З особливою енергією атакує за це уряд „санації" вся права преса, що присвячує цій справі навіть передові статті.

— **Зима в Карпатах.** Пишуть нам: В Дорі з 13. на 14. травня і 14 травня падав сніг і покрив Карпати аж до висоти 700 метрів. Сніг падав хвилями так густо, що світу божого не було видати. Рано дня 12. травня був мороз 2 степені Ц. нижче зера. Побоюються, що овочеві дерева в нижчих околицях Пруту не зародять зовсім.

— **З судової салі.** Перед львівським трибуналом присяжних станув Яким Бучма, 29-літній сільський зарібник, обвинувачений в тому, що дня 5. січня ц. р. вбив у Куличківськім лісі (коло Белза) гаєвого Зельонку. Бучма вийшов був до ліса, щоби назбирати трохи ріща. Акт обвинувачення закидає Бучмі, що приловлений гаєвим Зельонкою, вбив його двома вистрілами з рушниці. Обвинувачений не заперечив самого факту, але боронився тим, що рушниця вистрілила сама підчас шарпанини зі Зельонкою. Присяжні затвердили лише питання щодо вбивства; Бучму засуджено на пять літ тяжкої вязниці.

— **Полекші для літників.** Міністерство комунікації згодилося в літнім сезоні від 25. травня до 31. жовтня ц. р. признати полекші для літників, що виїздять за для лікування або відпочинку до краєвих кліматичних місцевостей. Полекші признаються при повороті з лікування, але лише тоді, коли віддаль виносить щонайменше 100 км. Залізничі білети видаватимуть залізничі каси на основі посвідок, виданих управами лічничих заведень або комісіями здоровля, згл. управами громад. Посвідка мусить стверджувати щонайменше 14-денний побут у даній (кліматичній) місцевости. Полекші виносять: за переїзд І. клясою половину належитости ІІ. кляси, за ІІ. кл. половину ІІІ. кляси, за ІІІ. кл. половину IV. кл. За переїзд поспішними поїздами, крім пільгової доплати, платиться ще повну оплату додаткову за поспішний поїзд згідно з нормальною тарифою.

— **Світова хроніка.** За віднайдення французьких летунів Нінжесера і Колі, живих або й неживих, визначено нагороду 25 тисяч долярів. — Славний російський бас Шаляпін співає тепер у Відні в державній опері. За один вечір дістає 3.000 (три тисячі) долярів (21.000 австр. шілінгів). — Рільбареві Крайцерові з Майнцу, що приїхав до Парижа на філятелістичний зїзд, украдено в готелі, в якому мешкав, з його марочного альбому одну сторінку з найцінніщими марками, що представляли вартість одного міліона франків. — Турецьке правительство видалило зі своєї території останки колишньої армії Врангеля в числі до 2.000 осіб. За посередництвом Союзу Народів вони переїдуть на Балкан.

— **Промоція.** Дня 14. ц. м. промувалася у львівськім університеті на доктора медицини п. Зиновій Копертинська.

— **Промоція** п. Михайла Мандзика на доктора всіх лікарських наук відбулася дня 13. травня ц. р. в університеті Карла у Празі.

— **Мих. Голинський** співає перед своїм виїздом до Берліна в останнє на сцені львівського міського театру партію Дон Хозе в опері „Кармен" у четвер 19. ц. м. Початок год. $^{1}/_{2}8$ вечером.

— **„Свобода"** ч. 21 містить: Громадяни Галицької Землі! Наш іспит. Ще одні роковини. Водяться за чуби. Що руйнує селян? Спілка серпа з молотом. Перед громадськими виборами. Організаційний рух. Шкода заходу. Забуте завдання нашої кооперації. Що чувати у світі. Господарський відділ. З життя наших установ. Новинки. Дописи з краю.

Оголошення

22. травня ц. р. о 9. год. рано. за дозволом місцевої влади, в м. Станиславові, відбудеться зїзд політичних еміґрантів українців, замешкалих на території воєвідства станиславівського, в цілі заснования Відділу У. Ц. К. в Польщі, яко правнорепрезентаційної і гуманітарно-допомогової еміґрантської установи. Присутність на зїзді кожного політичного еміґранта українця рахується невідкличною. При собі треба мати всі документи, як польські так і українські, на підставі яких тут перебуваєте.

Зголошуватись о годині 8-ій рано у С. Білецького, вул. Казимирівська ч. 17а.

Голова Організаційної Колеґії і Уповноважений Українського Центрального Комітету
2169 2-3 *С. Білецький.*

Дописи.

Турка н. Ст. *(Дальші подвиги руїнника українського шкільництва).* Відомий нашому громадянству шкільний інспектор В. Бережницький продовжує дальше систематичну ліквідацію українського шкільництва в повіті. Нехай говорять про це факти. — В часі перед Великодними Святами інспектор Бережницький вручив особисто учителеві в Бітлі, Василеві Жукові 20 декларацій в українськім тексті з клявзулею: „Бажаю в тутешній школі державної викладової мови навчання" і поручив йому постаратися про підписи родичів, даючи виразно до пізнання, що коли цього не зробить, буде переслідуваний і не одержить в Яворі посади управителя, на яку саме тепер компетує. Ради страха і сподіваної нагороди учитель Жук тихо і поодиноко кликав несвідомих родичів дітей до підпису, представляючи їм, що школа буде така сама, як дотепер, значить — будуть учитися і по українськи і по польськи, а польська мова, мовляв, потрібна до війська... Підписані декларації доручив учитель дня 30. квітня ц. р. особисто інспекторові, коли відбирав платню. Як далеко посунувся інспектор Бережницький у своєвільности і надужиттю влади, свідчить це, що в часі великодних ферій прислав спеціяльно учителя-запроданця Мартинця (на жаль, бувшого українського старшину) з Ісай до Бітлі, де він, як бувший там учитель, мав перевести підпис декларацій. А що застав там уже зладжені декларації, то зробив це в інших громадах, прим. у Гнилій, подібно як в минулім році в Ісаях і Ясінці Масьовій. Як орудника до переведення своїх руїнницьких подвигів у селах Волосянка Велика і Волосянка Мала ужив інспектор Бережницький бувшого тайного агента й екс-поліцая Серидинського з Турки. Знова в селі Лосинці постерунок державної поліції в Турці доручив війтові декларації до підпису, а коли цей відмовився, удався до предсідника ради шкільної місцевої з тим самим домаганням. Взагалі інспектор Бережницький добирає собі до помочи всякого роду поплечників, а навіть жидів, прим. знаного Келлера в Яблінці Нижній, щоб тільки дійти до наміченої мети. Крайня вже пора, щоб „санаційний" уряд, признаючи заслуги інспектора Бережницького, переніс його в ліпший повіт, де ще є школи з українською викладовою мовою, бо в нашім повіті його діяльність не найде вже великого поля до попису тому, що все зруйноване до тла. На всякий випадок українські міродатні чинники повинні занятися як слід особою інспектора Бережницького. — Микита Турок.

✝ Посмертні згадки.

о. Микола Сиалько, гр.-кат. парох у Брустурах, в косівських горах, помер по довшій недузі дня 16. ц. м. в 78 р. життя і 49 році священства. Похорони відбудуться в Брустурах в четвер дня 19. ц. м. Покійний визначався дуже праведним характером, був взірцем священика, правдивим батьком для своїх парафіян, співчував горячо народнім справам і піддержував їх. В 1914 році у вересні на злобний донос чужої нам людини увязнено його і вивезено на Угорщину. В. Й. П.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.